

10.1.2020

EOAK/4639/2018, EOAK/6388/2018 ja EOAK/6389/2018

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen

**POHJOIS-POHJANMAAN SAIRAANHOITOPIIRIN KEHITYSVAMMAHUOLLON TULOS-
ALUE, TAHKOKANKAAN PALVELUKESKUKSEN LAITOSYKSIKÖT**

Pöytäkirja

Aika: 11.–12.12.2018

Paikka: Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin (PPSHP) kehitysvammahuollon tulosalue, Tahkokankaan palvelukeskuksen laitosyksiköt

Läsnä: Oikeusasiamiehen kansliasta:
vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Minna Verronen
vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen
notaari Sanna-Kaisa Frantti
asiantuntija Mikko Joronen
asiantuntijalääkäri Seija Aaltonen

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiristä:
tulosalueen johtaja - - -
ylilääkäri - - -
projektipäällikkö - - -
palveluesimies - - -
palveluesimies - - -
Muuta palvelukeskuksen ja laitosyksiköiden henkilökuntaa

2 HAVAINNOT JA KANNANOTOT

2.1 Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kehitysvammahuollon toiminta

Tarkastetut kehitysvammahuollon tilat on rakennettu Tahkokankaalle vuosina 1969–1975. Saa-
dun tiedon mukaan Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kehitysvammahuollon koko toiminta
siirtyy marraskuussa 2019 uusiin tähän tarkoitukseen suunniteltuihin ja varustettuihin tiloihin
Ouluun Peltolan kaupunginosaan. Tahkokankaalla on 30 laitostuntoutuksen asiakaspaikkaa ja
uudessa vaativien erityispalvelujen osaamiskeskuksessa tulee olemaan saman verran asiakas-
paikkoja.

Sairaanhoitopiirin kehitysvammahuollon johdon kanssa keskusteltiin suunnitelmista ja muuton
toteuttamisesta uusiin toimitiloihin. Tarkastuskäynnillä ja sen yhteydessä käydyissä keskus-
te- luissa ilmeni, että Tahkokankaan vanhat toimitilat eivät enää kaikilta osin vastaa laitostuntou-
tukselle asetettavia tila- ja toimintavaatimuksia.

Tarkastuksella havainnoitiin ja arvioitiin Tahkokankaan palvelukeskuksen olemassa olevia tiloja
ja toimintaa. Tarkastelussa (esim. tilojen muutokset ja korjaaminen) otettiin kuitenkin soveltuvin
osin huomioon suunniteltu muutto uusiin toimitiloihin ja suunnitellut toimenpiteet toiminnan jär-
jestämiseksi uudessa paikassa. Puheena olevalla tarkastuksella ei ryhdytty yksityiskohtaisem-
min arvioimaan suunniteltua uutta toimintaa ja rakennuspiirustusten pohjalta uusien toimitilojen
asianmukaisuutta.

Tarkastuksella keskusteltiin sairaanhoitopiirin kehitysvammahuollon laitosasumisen purusta ja kokemuksista avohuollon palvelujen piiriin siirtymisessä. Pääpaino on avopalveluissa (asiakkaista 87,5%) ja vaativaan ympärivuorokautiseen laitoshoidon- ja kuntoutuksen tarpeisiin on 30 asiakaspaikkaa. Tahkokankaalla on ollut käytössä muun muassa erikoissairaanhoitajan antama puhelinkonsultaatiopalvelu, jonka avulla voidaan muun ohessa vähentää laitostuntoutusjaksoja. Myös avohuollon jalkautuvilla palveluilla pyritään vähentämään laitosjaksojen tarvetta. Kaikki erityispalvelut pyritään järjestämään samasta keskuksesta avopalvelupainotteisesti: Tutkimus- ja arviointipalvelut, hoito ja kuntoutus, tahdosta riippumaton hoito, akuuttipalvelut, koulutus ja konsultaatio toteutetaan moniammatillisesti poliklinikka- ja laitospalveluina osaamiskeskuksessa sekä jalkautuvana palveluna ja etäpalveluna.

Laitostuntoutuksessa tavoitteena on lyhentää kuntoutusjaksojen pituutta. Saadun tiedon mukaan tähän ei kuitenkaan aina päästä, mikäli asiakkaalle ei löydy hoidon tarpeisiin vastaavaa avohuollon paikkaa.

Tarkastajat pitivät myönteisenä sitä, että laitosasumisen purkuun liittyvällä kehittämistyöllä ja erilaisilla avohuollon palveluilla pyritään aktiivisesti vähentämään laitostuntoutuksen tarvetta ja laitosjaksojen pituutta.

2.2 Itsemääräämisoikeus ja rajoitustoimenpiteiden käyttö

Tarkastushetkellä yksi kehitysvammaisen henkilö oli tahdosta riippumattomassa erityishuollossa Tahkokankaan palvelukeskuksessa. Vuonna 2017 tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon määräämisestä oli tehty kaksi päätöstä. Vuonna 2018 ei ollut tehty yhtään päätöstä hoitoon määräämisestä, vaikka tutkimuksiin määräämiseksi oli tehty kolme hakemusta.

Sairaanhoitopiirin kehitysvammahuollon toimintakäsikirja oli laadittu 10.10.2018. Käsikirjassa on ohjeistettu henkilökuntaa itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja rajoitustoimenpiteiden käyttöä koskevista asioista. Tarkastuksessa ei arvioitu yksityiskohtaisesti toimintakäsikirjan lainmukaisuutta.

Kehitysvammahuollon tulosalueen johdon kanssa käydystä keskustelusta ilmeni, että kesä 2018 oli ollut varsin hankala, mikä näkyi rajoitustoimenpiteiden käytön ajoittain kohonneissa määrissä. Tähän olivat osin syynä vanhat ja huonot tilat, kesän 2018 helleaalto ja se, että kesällä asiakkaille tutut vakituiset hoitajat olivat lomalla.

Henkilökunnan mukaan yksiköiden ryhmäkoot olivat pienentyneet ajan saatossa ja kuntoutuspalveluissa huomioidaan enemmän asiakkaiden yksilöllisyyttä ja itsemääräämisoikeutta korostavia seikkoja.

Turvahuoneet sijaitsivat lasten- ja nuorten kuntoutusyksikössä sekä aikuisten kuntoutusyksikössä. Tallentavaa kameravalvontaa oli vain turvahuoneissa.

Kuva 1. Turvahuone

Tarkastushavaintojen ja saadun selvityksen perusteella kiinnitettiin huomiota siihen, että palvelukeskuksessa ja erityisesti aikuisten kuntoutusyksikössä käytettiin runsaasti turvahuonetta lyhytaikaisessa erillään pitämisessä (kehitysvammalaki 42 i §).

Liitteessä 3 on esitetty tarkastukselle osallistuneen ulkopuolisen asiantuntijalääkäriin havaintoja rajoitustoimenpiteiden käytöstä ja kehittämisehdotuksia esimerkiksi eristämisen vähentämiseksi. Asiantuntijalääkäri on arvioinut raportissaan myös lääkeshoidon toteutumista ja on esittänyt siihen liittyviä havaintoja.

Kehitysvammaisten itsemääräämisoikeutta koskevissa asioissa henkilökunnan osaamista on lisätty muun muassa koulutuksen avulla. Todettiin, että asenteiden muuttuminen ja IMO-asioiden sisäistäminen edellyttävät jatkuvaa asioiden esille tuontia ja koulutusta. Henkilökunnasta suurin osa on lähihoitajia, jotka ovat tottuneet hoitamaan laitosisiakkaita. Johdon mukaan tilanne ja osaaminen ovat muuttuneet parempaan suuntaan jatkuvalla koulutuksella.

Yksiköiden henkilökunta piti hyvänä sitä, että IMO-koordinaattoreilta voi kysyä askarruttavista asioista. Moniammatillinen tiimi ja IMO-työryhmä toimivat kehittämistyön ja henkilökunnan tukena.

Kuva 2. Suojia, joita henkilökunta voi tarvittaessa käyttää esimerkiksi ohjaus- ja väkivaltatilanteissa

2.3 Yksittäiset havainnot

2.3.1 Lounatuuli

Laitosyksikössä oli 4-paikkainen lasten puoli ja 4-paikkainen aikuisten puoli. Asiakkaat olivat moni- ja vaikeavammaisia, joiden toimintakyky on erittäin alhainen ja hoidon- ja valvonnan tarve erityisen vaativaa ja ympärivuorokautista.

Lounatuulen yksikössä käytiin tarkastuksen molempina päivinä. Asiakkaita oli tarkastushetkellä 4–5. Asiakasmäärissä oli tarkastushetkellä päivittäistä vaihtelua. Molempina päivinä yksikkö oli varsin rauhallinen. Sisustus oli kodinomainen ja valaistus riittävä, mutta ei liian kirkas.

Etukäteen pyydetyistä asiakirjoista ja tarkastuksella kävi ilmi, että Lounatuulella voi olla myös hyvin hoidollisia pieniä lapsia, joiden eliniänodote ei ole pitkä. Henkilökunnan kanssa keskusteltiin tällaisten tilanteiden henkisestä kuormituksesta henkilökunnalle. Hyvänä asiana nousi esille, että työnantaja tukee työntekijöitä vaikeissa tilanteissa ja ammattiapua on tarjolla riittävästi ja helposti.

2.3.2 Lasten ja nuorten yksikkö

Lasten ja nuorten yksikössä havaittiin, että yksikköön (yhteensä 10 paikkaa) oli sijoitettu myös yli 18-vuotiaita kehitysvammaisia henkilöitä. Nuorten yksikössä (A-osa) oli noin 16–23-vuotiaita asiakkaita. Lapset olivat yksikön B-osassa. Ylilääkäriin mukaan kehitysvammaisten henkilöiden kohdalla kehitysvaiheet eivät mene tavanomaisten ikäkausien mukaan, mikä tekee ikäryhmitte-lystä haastavaa. Asiakkaalle sopiva yksikkö arvioidaan hänen yksilöllisen kehitystasonsa ja

etunsa mukaisesti. Henkilökunnan mukaan alaikäisten lasten ja yli 18-vuotiaiden toiminnot pyritään pitämään erillään. Tämän mahdollisti osittain se, että yksikkö voitiin tarvittaessa jakaa useisiin eri soluihin. Esimerkiksi tarkastushetkellä neljä asiakasta tarvitsi oman asumissolun.

Keskusteltiin tarkastuksella kehitysvammaisten yksiköiden ikärajoista ja joidenkin 18–25-vuotiaiden henkilöiden sijoittamisesta yksilöllisen tarpeen mukaisesti alle 18-vuotiaiden lasten yksiköihin. Todettiin, että oikeusasiamies on ottanut eräässä ratkaisussaan kantaa lapsen sijoittamiseen aikuisten yksikköön.

Oikeusasiamies totesi ratkaisussaan 29.11.2017 EOAK/4563/2016 käsityksenään, että alle 18-vuotiasta lasta ei tulisi pääsääntöisesti sijoittaa aikuisten yksikköön, ellei lapsen etu poikkeuksellisesti sitä vaadi. Oikeusasiamies piti tärkeänä lähtökohtana sitä, että alaikäistä hoidettaisiin sellaisessa yksikössä, jossa hänellä olisi mahdollisuus ikäiseensä seuraan.

Tarkastuksella havaittiin, että lasten ja nuorten yksikön turvahuone sijaitsi samassa solussa, johon oli sijoitettu henkilö, joka tarvitsi yksinoloa ja rauhallista ympäristöä. Turvahuoneen käyttö aiheutti soluun hälyä ja ääntä. Vaikka saadun tiedon mukaan turvahuonetta käytettiin harvoin, pidettiin kyseisessä tilanteessa turvahuoneen käyttöä ongelmallisena.

2.4 Asumisolosuhteet ja esteettömyys

Tahkokankaan palvelukeskuksen nykyiset rakennukset on suunniteltu 1960–1970-lukujen vaatimustasoon ja asumiseen. Useita rakennuksia on toiminnan supistumisen ja tilojen huonokuntoisuuden vuoksi poistettu käytöstä. Nykyiset käytössä olevat laituskuntoutuksen tilat on peruskorjattu 2000-luvulla, mutta ne eivät rakenteeltaan vastaa tämän päivän toiminnan tarpeita ja vaatimuksia mm. asiakashuoneissa ei ole huonekohtaisia WC- ja pesutiloja. Yhteisten tilojen ovia joudutaan ajoittain lukitsemaan asiakkaiden erilaisten tarpeiden vuoksi. Tahkokankaan palvelukeskuksen toimitilat maa-alueineen siirtyvät Oulun kaupungin omistukseen ja hallintaan vuoden 2019 lopussa.

Tarkastuksella havaittiin, että Tahkokankaan vanhat tilat eivät kaikilta osin olleet esteettömiä liikkumisen näkökulmasta.

Saadun tiedon mukaan kehitysvammahuollon koko toiminta siirtyy 25.11.2019 uusiin tähän tarkoitukseen suunniteltuihin ja varustettuihin tiloihin Ouluun Peltolan kaupunginosaan. Kehitysvammahuollon uusissa tiloissa kaikissa asiakashuoneissa on omat WC- ja pesutilat. Myös asiakkaiden kulkuoikeudet pystytään räätälöimään asiakaskohtaisesti lukitusjärjestelmän avulla. Jotkut Tahkokankaan yksiköiden henkilökunnasta kokivat, että heitä ei ole kuultu riittävästi uusien toimitilojen suunnittelussa. Huolena esitettiin se, että uudessa paikassa ei ole yhtä hyvin työtoimintatiloja ja yhteisiä tiloja.

Saadun tiedon mukaan uusien toimitilojen hankesuunnitelma hyväksyttiin syksyllä 2016, minkä jälkeen Tahkokankaan palvelukeskuksen osalta ei ole ollut tarkoituksenmukaista toteuttaa remontteja lukuun ottamatta toiminnan edellyttämää välttämätöntä kiinteistöjen ylläpitoa ja kunnostusta; esimerkiksi yksikössä maalataan seinä, jos siihen on piirretty ja vaihdetaan kaappien ovia niiden rikkoutuessa.

3 KANNANOTOT JA TOIMENPITEET

Tarkastuksen havainnot esiteltiin oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle.

Oikeusasiamies totesi, että saatu selvitys ja tällä tarkastuksella tehdyt havainnot eivät johtaneet hänen puoleltaan enempiin toimenpiteisiin.

Tästä huolimatta oikeusasiamies korosti, että vammaisten henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksien tehokas täytäntöönpano laitos- ja asumispalveluissa edellyttää jatkuvaa keskustelua, kehittämistyötä ja valvontaa. Oikeusasiamies edistää, suojelee ja seuraa vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista toimivaltansa puitteissa. Oikeusasiamies tulee jatkossakin kiinnittämään erityistä huomiota vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen tarkastuksilla, muussa laillisuusvalvonnassaan ja YK:n vammaissopimukseen liittyvän erityistehtävän puitteissa.

Tarkastuspöytäkirja lähetetään tiedoksi Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kehitysvammahuollon tulosalueelle.

Tarkastuspöytäkirja lähetetään tiedoksi myös Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Juha-Pekka Konttinen
vanhempi oikeusasiamiehensihteeri

LIITTEET:

Liite 1. Oikeusasiamiehen tehtävistä ja tarkastuksen toimittamisesta

Liite 2. Saadut asiakirjat

Liite 3. Ulkopuolisen asiantuntijalääkärin raportti

Liite 4. Laillisten edustajien, omaisten ja läheisten kuuleminen

Liite 5. PPSHP:n oma kuvaus tarkastettavasta kohteesta ja yksiköistä

Liite 6. Uusi vaativien erityispalvelujen osaamiskeskus

Liite 1. OIKEUSASIAMIEHEN TEHTÄVISTÄ JA TARKASTUKSEN TOIMITTAMISESTA

Tarkastus tehtiin ennalta ilmoittamatta, kuitenkin siten Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirille oli ilmoitettu 13.9.2018 asiakirjapyyntöön yhteydessä, että kehitysvammahuollon yksiköihin tul- laan tekemään eduskunnan oikeusasiamiehen määräyksestä tarkastuskäynti syksyn 2018 ai- kana.

Tarkastuksen aluksi selvitettiin uusien erityistehtävien vaikutuksia laillisuusvalvojan tarkastus- toimintaan.

Eduskunnan oikeusasiamies on nimetty YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan (OP- CAT) tarkoittamaksi kansalliseksi valvontaelimeksi. Tässä tehtävässä oikeusasiamies tekee tar- kastuksia paikkoihin, joissa pidetään vapautensa menettäneitä henkilöitä, kuten esimerkiksi eri- laisiin laitoksiin, hoitopaikkoihin tai asumisyksiköihin.

Tarkastuksen toimittamiseksi oikeusasiamiehellä ja hänen määräämällään eduskunnan oi- keusasiamiehen kanslian virkamiehellä on oikeus päästä toimipaikan kaikkiin tiloihin ja tietojär- jelmiin sekä oikeus keskustella luottamuksellisesti vapautensa menettäneiden henkilöiden ja toimipaikan henkilökunnan sekä muiden sellaisten henkilöiden kanssa, jotka voivat antaa tar- kastuksen kannalta merkityksellisiä tietoja. Kansallisen valvontaelimen tehtäviä hoitaessaan oi- keusasiamiehellä ja kanslian virkamiehellä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaisilta ja toimipaikkojen ylläpitäjiltä tehtävän hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. Tarkastuk- selle kutsutulla asiantuntijalla on samat toimivaltuudet (Eduskunnan oikeusasiamiehestä ane- tun lain 11 b §, 11 c § ja 11 g §).

YK:n vammaissopimuksen (CRPD) ratifiointin myötä eduskunnan oikeusasiamiehestä on tullut osa yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi oi- keusasiamies kiinnittää tarkastuksilla erityisesti huomiota muun muassa toimitilojen esteettö- myyteen sekä vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden toteutumiseen ja osallistumisen mahdollisuuksiin.

Oikeusasiamiehen kanslian erityisenä tarkastusteemana vuonna 2018 on ”oikeus yksityisyy- teen”. Tämän vuoksi tarkastuksilla kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, millä tavalla palvelun tuottaja aktiivisesti toiminnassaan ottaa yksityisyyden asettamat vaatimukset huomioon ja tar- vittaessa pyrkii annettujen suositusten myötä muuttamaan niitä yksityisyyden toteutumisen pa- remmin huomioivaksi.

Liite 2. SAADUT ASIAKIRJAT

Tarkastuksen toimittamista varten Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kehitysvammahuolto toimitti eduskunnan oikeusasiamiehen pyytämät asiakirjat:

- Tahdosta riippumattoman erityishuollon päätökset ja lukumäärä 2017–2018
- Rajoitustoimenpidetilastot yksiköittäin vuodelta 2017 ja 2018
- Luettelo yksiköistä joissa on turvahuone sekä raportit turvahuoneen käytöstä viimeisen 3 kk:n ajalta
- Ohjeet itsemääräämisoikeuden edistämisestä ja rajoitustoimenpiteiden käytöstä
- Palotarkastuspöytäkirja ja poistumisturvallisuusselvitykset

Lisäksi sairaanhoitopiiri toimitti aikuisten kuntoutusyksikön, lasten- ja nuorten kuntoutusyksikö ja Lounatuulen kuntoutusyksikön asiakirjat sekä osan poliklinikan toiminnan asiakirjoja:

- Yksiköiden asiakasluettelot
- Yksiköiden toimintaa kuvaavat perustiedot sekä henkilöstöresurssit ja vahvuus eri vuoro-kaudenaikoina, henkilöstöluettelot
- Kustakin yksiköstä viisi viimeistä kirjallista päätöstä rajoittamistoimenpiteistä
- Kahden nimetyn asiakkaan rajoitustoimenpidetilastot vuodelta 2018
- Kustakin yksiköstä kahden asiakkaan palvelu- ja hoitosuunnitelma, itsemääräämisoikeus-suunnitelma ja erityishuolto-ohjelma
- Yksikkökohtaiset HaiPro-tilastot
- Kehitysvammahuollon lääkehoitosuunnitelma (PPSHP:n lääkehoitosuunnitelman tarkennus kehitysvammahuollon osalta)
- Omavalvontasuunnitelma
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Rai vertailuraportin (2017) avulla hankimme tietoa Aikuisten kuntoutusyksikön (A ryhmän) asiakkaiden toimintakyvystä. Tuloksia on verrattu koko Suomen Rai arviointeihin siten, että julkiset palvelut ja yksityiset palvelut on eritelty
- Kehitysvammahuollon vaativien erityispalvelujen osaamiskeskus -hanke
- Talousarvio 2018 ja taloussuunnitelma 2018–2020 (kehitysvammahuollon osalta)
- Kehitysvammahuollon käyttösuunnitelma vuodelle 2018
- Tilinpäätös 2017

Liite 3. ULKOPUOLISEN ASIANTUNTIJALÄÄKÄRIN RAPORTTI

Asiantuntija Seija Aaltosen raportti. Toimin OPCAT-asiantuntijalääkärin roolissa eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuskäynnillä 12.12.2018 Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin yksiköissä. Erityisesti minua pyydettiin kiinnittämään huomio asiakkaiden lääkityksen laatuun ja määrään.

Havainnot:

Ylilääkäri oli hyvin perillä jokaisen asiakkaan lääkityksestä. Yleisenä periaatteena lääkityksessä oli, että asiakkaille määrättiin pienin mahdollinen määrä psyykenlääkkeitä ja ylilääkärin kertoman mukaan hän tarkkaili, mikä on pienin optimaalinen annos.

Suurimmalla osalla asiakkaista oli diagnooseina kehitysvammaisuus ja käytös häiriö (kts. myös RAI-mittaus). Oli myös yksittäisiä asiakkaita, joille psykiatrian puolella oli asetettu psykiatrinen diagnoosi. Yksiköissä oli käytössä klotsapiinilääkitys (Leponex) niiden asiakkaiden kohdalla, joilla muut neuroleptit olivat osoittautuneet tehottomaksi. Ylilääkäri kertoi, että klotsapiinin päivittäisannoksen he nostavat maksimissaan 300 mg:aan, jotta ei tulisi sivuvaikutuksia. Tämä on hyvä käytäntö. Lääkkeiden vaatimat kontrollit (esim. klotsapiiniin liittyvät verikontrollit olivat asianmukaisesti tehty.

Yksiköissä oli käytössä turvahuoneet. Ylilääkäri kertoi, että he eivät käytä akuuteissa kriistilanteissa lihakseen pistettävää lääkettä, koska kaikissa vuoroissa ei ole sairaanhoitajaa. Yksittäisenä havaintona esitän, tulisiko henkilörakennetta tarkastella sairaanhoitajan ympärivuorokautisen läsnäolon pohjalta, jolloin asiakkaille voitaisiin tarvittaessa pistää rauhoittavaa lääkettä myös lihakseen ja siten vähentää turvahuoneen käyttöä?

Lastenyksikössä oli käytössä letkuravintovalmisteita. Letkuravintovalmisteista oli oma maininta kehitysvammahuollon lääkehoitosuunnitelmassa.

Kehitysvammahuollon lääkehoitosuunnitelmassa todetaan, että kehitysvammahuollossa toimii ei-nimikesuojattuja vajaamielis- ja kehitysvammahuollon suorittaneita työntekijöitä. Heitä on hoitajenkilöstöstä 12 %. He voivat antaa asiakkaille valmiiksi dosettiin jaetut lääkkeet ja asiakas-kohtaisesti määrätty kerta-annostellut tarvittavat lääkkeet. He ovat käyneet PPSHP:n lääkehoitokoulutuksen. Kehitysvammahuollon johtaja kertoi, että lääkkeiden jaossa on tapahtunut lisääntyvästi virheitä. Havaintona esitän, tulisiko lääkkeiden käsittely kaikilta osin olla nimikesuojattujen, lääkekoulutuksen käyneiden sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden tehtävä?

Lasten lääkehoito vaatii erityistä osaamista; tarkastuskäynnillä kiinnitin jo huomiota siihen, että lasten lääkehoidosta huolehtivilla tulee olla tähän lasten lääkehoidon osion koulutus. Lääkehoitosuunnitelmassa kohdassa 2 lääkehoitoprosessin kehittämiskohteet todetaan: ”Sosiaalihuollon rekisterin kehittämiskohteena vielä Kanta-Palveluun kokonaislääkityslistan päivittämismahdollisuuksien lisääminen, asiaa pyritään selvittämään vuoden 2017 aikana”. Lääkehoidon suunnitelma päivitetty 19.2.2018, mutta tästä asiasta ei löydy merkintää, onko asia edennyt?

Lääkäriresurssien osalta, psykiatrian ja neurologia osaaminen on saatu sairaanhoitopiiristä. Eri-tyisen hyvän kuvan sain kehitysvammahuollon ja psykiatrian yksiköiden yhteistyöstä. Kehitysvammahuollon yksiköt eivät pysty ottamaan vastaan virka-ajan ulkopuolella tulevia kriisiasiakkaita ja nämä asiakkaat ovat usein aluksi psykiatrian puolella. Kyseessä on resurssista lähtevä, ei asiakaslähtöinen toimintatapa. Uusien valmistuvien tilojen myötä tämä epäkohta korjaantuu ja kehitysvammaisuutensa (ei psykiatrisen sairauden) vuoksi haastavasti käyttäytyvät pääsevät heille soveltuvaan yksikköön.

Muita havaintoja:

- Ilmapiiri yksiköissä ja työntekijöiden ja johdon välillä näyttäytyi hyvänä.
- Asiakastietojärjestelmä Esko ei vaikuttanut kovin informatiiviselta kehitysvammahuoltoon liittyen; enemmän erikoissairaanhoidon järjestelmä. Tarkastuskäynnillä heräsi myös huoli työntekijöiden osaamisesta asiakastietojärjestelmää koskien.
- Turvahuoneessa olevan asiakkaan seurannan raportointia tulee kehittää (asiakkaan ja työntekijän oikeusturva)
- Kehitysvammahuolto on osana sairaanhoitopiiriä. Yleiset ohjeet esim. tietosuojaan liittyen tulevat sairaanhoitopiiristä. Ohjeita on paljon. Kehittämisajatuksena tuli mieleen, tulisiko ohjeista poimia omaan tietokansioonsa juuri ne, jotka ovat kehitysvammahuollon kannalta oleellimmat. Ohjeviidakosta yksittäisen työntekijän voi olla vaikeaa löytää kehitysvammahuoltoa koskevia ohjeita.

Turussa 19.12. 2018,

Seija Aaltonen, LT, psykiatrian erikoislääkäri, kehitysvammahuollon erityispätevyys,
PD kuntajohtaminen

Liite 4. LAILLISTEN EDUSTAJIEN, OMAISTEN JA LÄHEISTEN KUULEMINEN

Ennen tarkastusta Tahkokankaan yksikköjen asiakkaille, heidän laillisille edustajille ja palvelujen suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuville omaisille sekä läheisille tarjotaan mahdollisuus keskustella luottamuksellisesti puhelimitse eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian edustajien kanssa. Keskustelun tarkoituksena on saada tietoa asiakkaiden kohtelusta, hoidosta ja olosuhteista Tahkokankaan yksiköissä. Tämä oli ensimmäinen kerta kuin oikeusasiamiehen kansliassa kokeiltiin kuulemista puhelimitse.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kehitysvammahuollon tulosaluetta pyydettiin ilmoittamaan etukäteen keskustelumahdollisuudesta (puhelinajoista) ainakin eri yksiköiden ilmoitustaululla ja sairaanhoitopiirin muuta viestintää apuna käyttäen. Asiakkaille ja heidän laillisille edustajille, omaisille/läheisille toivottiin kerrottavan etukäteen myös eduskunnan oikeusasiamiehestä ja oikeusasiamiehen tehtävistä. Pyyntöissä viitattiin oikeusasiamiehen verkkosivuilta saataviin tietoihin.

Puhelinajat: torstai 29.11.2018 klo 13-15 ja perjantai 30.11.2018 klo 9-11.

Molempina päivinä kaksi oikeusasiamiehen kanslian virkamiestä vastasi puheluihin. Puheluita tuli yhteensä viisi kappaletta.

Keskusteluissa tuli esiin sekä myönteistä että kielteistä palautetta muun muassa yksiköiden toiminnasta tai henkilökunnan menettelystä. Saatu palaute oli hyödyllistä tarkastukselle valmistautumista ja sen toimittamista varten. Puhelinkeskusteluissa nousseita asioita havainnoitiin yleisesti tarkastuksella. Soittajan luvalla tarkastuksella voitiin selvittää myös yksilöidympiä kehitysvammaisen henkilön hoitoa ja kohtelua koskevia asioita.

Liite 5. PPSHP:N OMA KUVAUS TARKASTETTAVASTA KOHTEESTA JA YKSIKÖISTÄ

Kehitysvammahuollon vaativien erityispalvelujen osaamiskeskuksen toiminta

Toiminta-ajatus

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin (PPSHP) kehitysvammahuollon tulosalue vaativien erityispalvelujen osaamiskeskuksena täydentää ja tukee kuntien palveluja tuottamalla erityisosaimista vaativat kehitysvammahuollon palvelut alueella. Tehtävänä on tukea kehitysvammaisten henkilöiden kotona asumista ja tarjota tarvittaessa asiakkaan palvelutarpeeseen laaja-alaisesti ja oikea-aikaisesti tuotetut palvelut. Tavoitteenamme ovat sujuvat palveluketjut lähi- ja peruspalveluiden sekä erityispalveluiden kesken.

Kehitysvammahuollon tulosalueella palveluja toteutetaan osaamiskeskuksessa tai jalkautuvana palveluna asiakkaan omassa toimintaympäristössä. Osaamiskeskuksessa palvelu voidaan toteuttaa tutkimusjaksona polikliinisesti, poliklinikka käyntinä tai laitospalvelujaksona. Asiakkaan tilanteen arvioimista tai tukemista voidaan toteuttaa myös etäkonsultaationa asiakkaalle itselleen, hänen läheisilleen tai huolenpidostaan vastaaville muille tahoille.

Kehitysvammahuollon tulosalue tuottaa palveluja aikuisten sekä lasten- ja nuorten kuntoutuksen vastuualueilla. Palvelut suunnitellaan ja tuotetaan tiiviissä yhteistyössä asiakkaan, hänen läheistensä ja muiden verkostotoimijoiden kanssa. Tarjoamme asiakkaillemme tutkimus- ja kuntoutusarviopalveluja sekä hoito-, kriisi- ja kuntoutuspalveluja. Lisäksi tarjoamme moniammatillista asiantuntijakonsultaatiota ja koulutusta. Toiminnallinen kuntoutus, autismissaaminen, kehitysvammapsykiatrinen osaaminen, psykososiaalinen kuntoutus, käyttäytymisanalyysi, AAC-ohjaus sekä seksuaalineuvonta ovat keskeisiä osaamisalueitamme.

Arvot ja toimintaperiaatteet

Koko PPSHP:n toimintaa ohjaavia arvoja ja eettisiä periaatteita ovat ihmisarvo, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus sekä uusiutumiskyky ja avoimuus. Yhteisten arvojen ja eettisten periaatteiden lisäksi kehitysvammahuollon toimintaperiaatteita ovat asiakaslähtöisyys, yksilöllisyys, itsemääräämisoikeus ja osallisuus. Tavoitteena on asiakkaan hyvä elämä.

Osaamiskeskus tarjoaa yksilöllisiä tutkimus-, arviointi- ja kuntoutuspalveluja lapsille, nuorille ja aikuisille, joilla on monitahoisia avun ja tuen tarpeita. Ne voivat liittyä kehitys- tai muuhun vammaan tai kehityksen viivästymiseen sekä siihen liittyviin muihin vaikeuksiin. Niitä ovat esimerkiksi neuropsykiatriset ja kommunikaatiovaikeudet, mielenterveysongelmat, traumatisoituminen tai erilaiset riippuvuudet.

Osaamiskeskuksen toimintakonseptin mukaiset palveluryhmät

Tutkimus- ja kuntoutusarviopalvelut on tarkoitettu eri-ikäisille henkilöille, joilla on vaikeita oppimishäiriöitä ja/tai kehitysvamma ja jotka tarvitsevat kasvun, kehityksen, toiminta-, itsemääräämis- tai työkyvyn arviointia kuntoutumisen yksilöllistä suunnittelua varten. Tutkimusten perusteella tehdään arviot, joiden perusteella laaditaan tarvittavat suunnitelmat, lausunnot tai suositukset.

Kuntoutuspalvelut ovat suunnattu eri-ikäisille henkilöille, joilla on vaikeita oppimishäiriöitä ja/tai kehitysvamma ja tarvitsevat fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen toimintakyvyn haasteiden vuoksi kuntoutusta. Yksilölliseen tarpeen arviointiin perustuvaa moniammatillista kuntoutuksen suunnittelua ja kuntoutuksen toteutusta.

Akuuttipalvelut on tarkoitettu henkilölle, joilla on akuutti hoidon tarve. Asiakkaan tilanne arvioidaan nopean vasteen arviointikäynnillä tai ohjaamme hänet suoraan kuntoutusjaksolle. Jos asiakkaan hoitoa ei pystytä muutoin järjestämään, voidaan tarvittaessa järjestää tahdosta riippumattonta hoitoa kehitysvammalain nojalla.

Koulutus- ja konsultaatiopalvelut on suunnattu sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatuksen ammattilaisille ja opiskelijoille.

Osaamiskeskuksen toiminnan johtaminen

Kehitysvammahuolto on yksi Pohjanmaan sairaanhoitopiirin tulosalueista. Tulosaluetta johtaa tulosalueen johtaja. Hän raportoi sairaanhoitopiirin johtajalle. Tulosalueella on oma johtoryhmä, johon kuuluu tulosalueen johtajan lisäksi, ylilääkäri, palvelupäällikkö, kaksi palveluesimiestä sekä palveluesimies sekä henkilöstön edustaja.

Lasten- ja nuorten kuntoutuksen vastuualueen palvelupäällikkönä toimii ylilääkäri ja hänen työparinaan palveluesimies ja Aikuisten kuntoutuksen vastuualueen palvelupäällikkönä toimii ja hänen työparinaan palveluesimies, joka on myös koko tulosalueen hoitotyön vastaava.

Osaamiskeskus käyttää OYS:n kuvantamisen, laboratorion, lasten neurologian, fysiatrian, psykiatrisen tulosalueen palveluja sekä muita tukipalveluja (kiinteistö-, jäte-, ravitsemus-, siivous-, hankinta-, kuljetuspalveluja). Erityisesti lapsia ja nuoria asiakkaita siirtyy usein psykiatrialta kehitysvammahuollon asiakkaaksi, joten hyvä yhteistyö OYS:n muiden toimintayksiköiden kanssa on tärkeää. Tavoitteena on, että asiakas ohjautuu suoraan häntä hoitavaan yksikköön ja asiantuntijat liikkuvat. Näin turvataan asiakkaan tarpeenmukainen monialainen yhteistyö. Tämä tarkoittaa päivistysluontoisen toiminnan mahdollistumista myös kehitysvammahuollossa, kun tilat saadaan lähelle kantasairaala.

Tarkastettujen yksiköiden toiminta, asiakkaat ja henkilökunta

AIKU Aikuisten laitoskuntoutusyksikkö 12 paikkaa

Aikuisten kuntoutus A-puoli ja B-puoli: Molemmilla puolilla yhteensä 6 lyhyt- ja/tai pitkäaikaista laitoskuntoutuspaikkaa. Asiakkailla esiintyy erittäin vaikeita käytös- ja sopeutumishäiriöitä. He ovat paljon tukea, ohjausta ja kuntoutusta tarvitsevia aikuisia.

Yksikkö toteuttaa moniammatillisesti tavoitteellista yksilöllistä laitoskuntoutusta kehitysvammaisille aikuisille sekä tilapäishoitoa. Hoidon ja kuntoutuksen tarve voi johtua mm. toimintakyvyn laskusta, ongelmista arjessa selviytymisessä, elämän hallinnan puutteesta, sosiaalisista vaikeuksista tai asiakas tarvitsee tukea muuttuneessa elämäntilanteessa. Asiakkailla on vaikeita käytöshäiriöitä, psyykkisiä ongelmia ja autismia. Tilapäishoitoa tarjotaan asiakkaille, joiden palvelutarpeeseen ei voida vastata muussa yksikössä asiakkaan haastavan käyttäytymisen tai hänen tarvitsemansa vaativan hoidon vuoksi.

Aikuisten kuntoutusyksikön henkilöstö:

- Perusresurssi on 24,5 henkilötyöpanosta (kaikki sijaisuudet täytetty)
- 12 asiakaspaikkaa (100 % käyttöaste)
- Resurssi on 2 työntekijää/ asiakas
- Vuorovahvuus on keskimäärin 7 työntekijää aamussa, 7 työntekijää illassa ja kaksi yössä
- Resursseja vahvistetaan asiakkaiden tarpeiden mukaan

LASNU Lasten ja nuorten kuntoutusyksikkö 10 paikkaa

Nuorten kuntoutus (n. 16–23v.) 5 lyhyt- ja/tai pitkäaikaista laitoskuntoutuspaikkaa. Asiakkaina lähinnä lievästi kehitysvammaisia, joilla on vaikeita käytös- ja sopeutumishäiriöitä. He ovat paljon tukea, ohjausta ja kuntoutusta tarvitsevia nuoria.

Lasten kuntoutus (n. 3–18v.) 5 lyhyt- ja/tai pitkäaikaista laitoskuntoutuspaikkaa. Pääsääntöisesti ryhmässä on eri syistä lyhytaikaisen laitoshoidon tarpeessa olevia lapsia, joilla on vaikeita käytös- ja sopeutumishäiriöitä. He ovat paljon tukea, ohjausta ja kuntoutusta tarvitsevia lapsia.

Lasten ja nuorten kuntoutusyksikössä tuotetaan kuntoutuspalveluja kehitysvammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat lyhyt- ja pitkäkestoista hoitoa ja kuntoutusta. Hoidon ja kuntoutuksen tarve voi johtua mm. toimintakyvyn laskusta, akuutista kriisitilanteesta, ongelmista arjessa selviytymisessä, elämäntilanteesta, sosiaalisista vaikeuksista tai asiakas tarvitsee tukea muuttuneessa elämäntilanteessa. Tilapäishoitoa tarjotaan lapselle tai nuorelle, joiden palvelutarpeeseen ei voida vastata muussa yksikössä asiakkaan haastavan käyttäytymisen tai hänen tarvitsemansa vaativan hoidon vuoksi. Tulositytä laitoshoidon on useita.

Lasten kuntoutusyksikön henkilöstö:

- Perusresurssi on 14,9 henkilötyöpanosta (kaikki sijaisuudet täytetty)
- 10 asiakaspaikkaa (100 % käyttöaste)
- Resurssi on 1,5 työntekijää/ asiakas
- Vuorovahvuus on keskimäärin 4–5 työntekijää aamussa, 4 työntekijää illassa ja kaksi yössä
- Resursseja vahvistetaan asiakkaiden tarpeiden mukaan

LOUNATUULI laitoskuntoutusyksikkö 8 paikkaa

Aikuisten kuntoutus 4 lyhyt- ja/tai pitkäaikaista laitoskuntoutuspaikkaa. Moni- ja vaikeavammaisia asiakkaita joiden toimintakyky on erittäin alhainen ja hoidon- ja valvonnan tarve erityisen vaativaa ja ympärivuorokautista.

Lasten kuntoutus 4 lyhyt- ja/tai pitkäaikaista laitoskuntoutuspaikkaa. Moni- ja vaikeavammaisia asiakkaita joiden toimintakyky on erittäin alhainen ja hoidon- ja valvonnan tarve erityisen vaativaa ja ympärivuorokautista.

Lounatuuli tuottaa kuntoutuspalveluja eri-ikäisille kehitysvammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat eri syistä johtuvaa lyhyt- tai pitkäkestoista hoitoa ja kuntoutusta. Hoidon ja kuntoutuksen tarve johtuu fyysisen toimintakyvyn haasteista ja asiakkaat ovat vaikea- ja monivammaisia. Heillä on usein lisäsairauksia jotka vaativat jatkuvaa valvontaa ja hoitoa. Tilapäishoitoa tarjotaan lapselle tai aikuiselle, joiden palvelutarpeeseen ei voida vastata muussa yksikössä asiakkaan tarvitseman vaativan hoidon vuoksi.

Lounatuulen henkilöstö:

- Perusresurssi on 12 henkilötyöpanosta (kaikki sijaisuudet täytetty)
- 8 asiakaspaikkaa (100 % käyttöaste)
- Resurssi on 1,5 työntekijää/ asiakas
- Vuorovahvuus on keskimäärin 3–4 työntekijää aamussa, 3–4 työntekijää illassa ja kaksi yössä
- Resursseja vahvistetaan asiakkaiden tarpeiden mukaan

LIITE 6. UUSI VAATIVIEN ERITYISPALVELUJEN OSAAMISKESKUS

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kehitysvammahuollon tulosalueen uuden osaamiskeskuksen tilat rakennetaan Peltolaan. Nykyiset tilat eivät vastaa toiminnan tarpeita ja koko toiminta Tahkokankaalla loppuu. Uudisrakennuksen sijaintipaikka varmistui loppukevästä 2017 Oulun kaupunginosaan 18 Peltola, kortteliin 7. Paikalta on purettu Psykiatrian vanha hallintorakennus PS4. Tontti on ostettu Oulun kaupungilta sairaanhoitopiiriin omistukseen marraskuussa 2017. Rakentaminen on alkanut kesällä 2018 ja tilat valmistuvat syksyllä 2019. Osaamiskeskuksen tilojen koko on n. 4200 m² ja ne ovat osin kahdessa kerroksessa. Tiloja on polikliiniselle toiminnalle, laitoskuntoutukselle ja tukipalveluille.

Uudistunut toimintakonsepti ja uudet toimintaa tukevat tilaratkaisut huomioivat PPSHP:n strategiset ja Tulevaisuuden sairaala OYS 2030 -uudistamisohjelman tavoitteet. Tällöin toiminta ja tilat ovat asiakas-lähtöiset, talouden ja toiminnan tasapainon mahdollistavat, yhteistyöllä tehoa ja laatua tuovat sekä osaavan henkilöstön hyvinvointia edistävät.

Kehitysvammahuollon osaamiskeskus toteutetaan yhteistoiminnallisena projektinjohtourakkana tavoitebudjetilla. Toteutusmuodon valinnan tavoitteena on ollut se, että rakentaja voidaan integroida hankkeeseen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta varmistetaan kohteen rakennettavuus ja tavoitekustannukseen sitoutuminen hyvissä ajoin ennen toteutussuunnittelun käynnistämistä. Yhteistoimintamallissa hankkeen keskeiset sidosryhmät tilaaja, käyttäjät, rakentajat sekä rakennuttamisen ja suunnittelun asiantuntijaryhmä vastaavat hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta yhteisellä organisaatiolla. Osapuolet jakavat hankkeeseen liittyviä riskejä ja osapuolia kannustetaan toimimaan integroituna ryhmänä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Pohjois-Pohjanmaan erityishuoltopiirin kuntayhtymä liittyi 1.1.2010 osaksi Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriä (PPSHP). Kehitysvammahuollon tulosalue on koko maakunnan kuntien toimintaa tukeva kehitysvammahuollon vaativien erityispalvelujen osaamiskeskus, joka tuottaa tutkimus-, hoito-, kriisi-, ja kuntoutuspalveluja sekä koulutus- ja konsultaatiopalveluja. Osaamiskeskus vastaa myös kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaisesta tahdosta riippumattoman hoidon tarpeen arvioinnista ja hoidon järjestämisestä. Palvelut on kohdennettu eri-ikäisille henkilöille, joilla on vaikeita oppimishäiriöitä ja/tai kehitysvamma ja jotka tarvitsevat kasvun, kehityksen, toimintakyvyn tai työkyvyn arviointia yksilöllisen kuntoutumisen suunnittelua ja kuntoutusta varten.

Asiakkaaksi ohjautuvat eri-ikäiset henkilöt, joilla on vaikeita oppimishäiriöitä ja/tai kehitysvamma ja jotka tarvitsevat kasvun, kehityksen, toiminta-, itsemääräämis- tai työkyvyn arviointia kuntoutumisen yksilöllistä suunnittelua ja toteutusta varten. Kehitysvammahuollon tulosalueen asiakkaista pääosin kaikilla on kehitysvammadiagnoosi tai vahva epäily siitä. Pohjois-Pohjanmaalla kehitysvammaisten lasten ja nuorten kuntoutusseuranta vastuu on kehitysvammahuollon tulosalueella. Asiakkaiden tulositynä voi olla diagnoosin varmistaminen, kuntoutussuunnitelman arviointi ja päivittäminen, akuutit tarpeet, erilaisten lisäsairauksiin liittyvät kontrollit ja hoito.

Kehitysvammahuollon tulosalueella on toteutettu valtakunnalliseen ohjaukseen perustuva palvelurakennemuutos ja laitoshoidon tavoitteellisesti purettu. Toukokuussa 2017 siirtyi viimeinen laitosasumisyksikkö ja sen henkilökunta liikkeenluovutuksella yksityiselle toimijalle. Kehitysvammahuollon tulosalueella on aikaisemmin luovuttu myös omista asumispalveluyksiköistä. Asumispalvelut (toiminta, asiakkaat ja henkilöstö) on siirretty liikkeenluovutuksella kunnille ja yhdelle yksityiselle toimijalle. Vuoden 2014 lopussa toteutettiin viimeinen asumispalvelua koskeva liikkeenluovutus. PPSHP:n kehitysvammahuollon tulosalueen vaativien erityispalvelujen osaamiskeskukselle on laadittu uusi toimintakonsepti. Toimintakonseptin muutoksessa on huomioitu Pohjois-Pohjanmaan alueelliset KEHAS-suunnitelmat v. 2010–2015 ja 2015–2020 sekä SOTE-uudistuksen valmistelun linjaukset. Kehitysvammahuollon osaamiskeskuksen toiminnan tulee turvata erityisosaamisen ja asiantuntijuuden säilyminen Pohjois-Pohjanmaalla.

Vuodesta 2013 lähtien kehitysvammahuollon tulosalueen palveluihin ensimmäistä kertaa ohjautuvien asiakkaiden vuotuinen määrä on noussut merkittävästi. Aikaisemmin asiakkaat ohjautuivat ensimmäistä kertaa palveluihin viimeistään ennen kouluikää, tämän ryhmän osalta asiakasmäärät ovat pysyneet entisellä tasolla. Määrän lisäys on tapahtunut yläkouluikäisten ja aikuisikäisten (työvoimapalvelut) osalta. Kehitysvammaisuuden ja muiden neuropsykiatristen hankaluuksien rajapinnan määrittäminen näyttäytyy entistä monimuotoisempaan. Työvoiman palvelukeskuksesta (TYP) on ohjautunut viime vuosina aiempaa enemmän aikuisten kehitysvammadiagnostiikan ja elämäntilanteen selvittelyä varten palveluihin.

Moniammatillista erityisosaamista vaativia palveluja tuotetaan polikliinisenä tai laitospalveluna osaamiskeskuksessa tai jalkautuvana palveluna asiakkaan omassa toimintaympäristössä. Osaamiskeskuksessa pääpaino on avopalveluissa ja niiden kehittämisessä. Vuonna 2017 kehitysvammahuollon tulosalueen asiakkaista 87,5 % oli avopalveluasiakkaita. Vaativaan ympäristöön laitostuntoutuksen tarpeisiin on 30 laitostuntoutuspaikkaa. Jalkautuvat asiantuntijapalvelut – asiakkaan arjessa toteutuva palvelumuoto voi olla vaihtoehto poliklinikalla tapahtuvalle arviolle, laitoshoidon tutkimus- tai kuntoutusjaksolle tai se voi tukea kotona asumista laitostuntoutuksen tai tutkimusjakson jälkeen. Nopeaa asiakkaan tilan selvittelyä vaativat tilanearviot tehdään pääasiassa siellä missä asiakas on yhteydenottohetkellä. Toteutustapa on tarkoituksenmukainen ja sillä vältetään useimmiten pitkiltä laitostuntoutusjaksoilta.

Tiloissa työskentelee noin 120 alan osaajaa. Tiimit muodostuvat eri ammattiryhmistä. Lääkärit, toimintaterapeutit, psykologit, sosiaalityöntekijät, puheterapeutit, sairaanhoitajat, fysioterapeutit, ohjaajat, lähihoitajat jne. ovat kokeneita alan erityisosaajia. Tulosalue toimii myös kehitysvammaisia ihmisiä tukevien ja hoitavien ammattilaisten oppimisympäristönä.